

lady_freak (the-fame.org)

Az utóbbi guru legendássá vált hitleri üdvözlése feltűnt a Born This Way Ball turné első állomásán 2012. április 27-én Szóulban (vagyis a turné része lett), amikor a *Scheisse* előadása közben a táncosok katonai menetelése kíséretében jelent meg a jellegzetes kézfeltartás.⁸ Germanotta 2008-as debütáló albumának megjelenése óta folyamatosan világszerte koncertezik, és 2011 végén több interjúban (a Lifetime tévésorozatna *The Conversation* sorozatában, az Ellen DeGeneres Show-ban) úgy nyilatkozott, hogy vonzósnak találja a cigányok vándorló életformáját: „Cigány (gipsy) vagyok”, mondta, „otthon-talan” – talán ebben a gesztusban a cigányzene iránt rajongó és vádoréletet élő zongoravirtuóz, Liszt Ferenc előtti tisztelgést is sejthetünk. 2012 meghozta Germanotta számára az első kisebb filmszerepet a *Men in Black III.*-ban, és az előzetes találgatások alapján Gaga kisebb szerepet kap Quentin Tarantino *Django unchained* című filmjében is. A készülő produkciót különösen az Oscar-díjas Christoph Waltz szereplése teszi érdekessé, mert a Hans Landából Dr. King Schultz-cá átalakuló karakter megjelöl egy olyan értelmezést, amely a filmet folytonosságba állítja Liszt Ferenc, Kuthy Lajos és Leni Riefenstahl pályájának egy karakteresen közös vonásával.

Némileg korszerűsítve *A felvilágosodás dialektikájának* meglátását a kultúrpar természetét illetően: a Lady Gaga-jelenségben a média „úgy kölcsönöz testet az ügynek, mint a reformációnak a nyomdaprés. A vezér vallásszociológia kitalálta metafizikai karizmája végül pusztán rádióbeszédei mindenütt-jelenválóságának bizonyul, mindenütt-jelenválóságnak, amely démonikusan parodizálja az isteni szellem mindenütt-jelenválóságát. Az a gigantikus tény, hogy a beszéd mindenüvé behatol (...) Az ajánlás paranccsá válik”.⁹

8 Vö. Subhuti, Anand: „The Hitler Greeting”, in: Uő. *Lady Gaga, This is Osho*. Cambridge: Perfect Publishers, 2012, 194-198.

9 Horkheimer, Max – Adorno, Theodor W.: *A felvilágosodás dialektikája. Filozófiai töredékek*. Budapest: Atlantisz, 2011, 198.

Najmányi László

SPIONS

➔ Huszonhetedik rész

A Siegfried-vonal – A háború képzőművészete 1.

„Fixed fortifications are monuments to man's stupidity.”¹

General George S. Patton, a Harmadik US hadsereg parancsnoka

Ha feladjuk naiv, lila képzelgéseken és hurrá-optimizmuson alapuló nézeteinket a művészet és a polgári erkölcs eredendő összetartozásáról, könnyen észrevehetjük, hogy a háborúk idején kiépített védelmi vonalak, lövészárkok, tankcsapdák, bunkerek valójában műalkotások, a funkcionális művészet kategóriájába tartoznak. A *land art* (*earthworks, earth art, tájművészet*) a táj és az azon végzett emberi beavatkozás szerves összekapcsolódása. Ez a meghatározás pontosan illik a domborzati viszonyokhoz, növényzethez és más, helyi adottságokhoz tökéletesen illeszkedő lövészárk- és erődítményrendszerekre, amelyek tervezői, kivitelezői a művészek legtöbbször lelkismeretesebben, nagyobb odafigyeléssel dolgoznak, hiszen emberi életek ezrei, tízezrei függenek munkájuk eredményességétől. Ilyen *land art* műalkotásnak tekinthető a Németország nyugati határainak védelmére létesített, *Siegfried-vonal* (*Siegfried line, Siegfriedstellung*) néven elhíresült *Westwall* (*Nyugati fal*) is.

A véderőrendszert az első világháború idején, 1916–17-ben létesített *Hindenburg-vonal* meghosszabbításaként építették, majd Hitler parancsára 1938-tól kezdve restaurálták és továbbfejlesztették. Az öt szekcióból (*Wotan Stellung; Siegfried Stellung; Alberich Stellung; Brunhilde Stellung; Kriemhilde Stellung*), egymáshoz kapcsolódó betonbunkerekből, géppuskafészekből, lövészárkrendszerekből, ágyúk elrejtésére szolgáló, fagerendákkal megerősített gödrökből, parancsnoki

1 „Az állandóságra épített erődítmények az emberi hülyeség emlékművei.” James F. Dunnigan: *The World War II Bookshelf*, 2005, Citadel Press, (NL nyersfordítása)

888: Letter to=from Bardo – III. 9 (Hürtgen 12)

888: Letter to=from Bardo – III. 9 (Hürtgen 12)

állásokból, alagutakból és szögesdrót-kerítésekből álló Hindenburg-vonalat orosz hadifoglyok építették. Az áttörhetetlennek hirdetett védelmi rendszert először az 1917. november 20. és december 7. között lezajlott Cambrai-i csatában sikerült az újonnan kifejlesztett tankokat tömegesen bevető angol csapatoknak időlegesen áttörniük. Véglegesen az 1918. szeptemberében indított Száznapos Szövetséges Offenzíva hatástalanította.

Hitler és vezérkara 1936-ban, az 1930-tól kiépülő francia *Maginot-vonal* mintájára kezdte el tervezni a több mint 18 ezer erődítményből, bunkerből, alagutakból, tankcsapdákából álló, 1940-es befejezésekor 630 km hosszúságú Siegfried-vonalat. A munkálatokat a Fritz Todt fegyverkezési miniszter (*Reichminister für Bewaffnung und Munition*) vezette építési szervezet (*Organisation Todt*) égisze alatt az autópálya-építkezésekről átvezényelt munkacsapatok, magánvállalatok és a Birodalmi Munkaszolgálat (*Reichsarbeitsdienst*) munkásai – köztük körülbelül 20 ezer kényszermunkás – végezték. Összesen mintegy 500 ezren dolgoztak a gigászi építkezésen. Az erődítményrendszer a holland határon álló Kleve városától a svájci határnál fekvő Weil am Rhein városáig húzódott. Bár Hitler saját első világháborús tapasztalataira alapozta a létesítendő védelmi vonal részleteit, a Nyugati fal építése főleg propagandacélokat szolgált. A náci vezér és vezérkara pontosan tudta, hogy a haditechnika korszerű eszközei ellen semmilyen erődítményrendszer nem nyújthat teljes védelmet, legfeljebb lelassíthatja, de nem tudja megállítani a jól felszerelt, túlerőben lévő ellenséget. A náci propagandagépezet Németországban és külföldön egyaránt a véderendszer áttörhetetlenségét hirdette (ahogy a franciák is tették a Maginot-vonallal kapcsolatban).

A német lakosság számára az erődítményrendszer az általuk békebarátnak vélt náci rezsim alapvető defenzív szándékait bizonyította, míg a szomszédos országok fenyegetést láttak benne. Meglátogatásuk során engem elsősorban a Siegfried- és Maginot-vonalak építészeti vonatkozásai foglalkoztattak.

Kora gyermekkorom óta érdekelnek a várak, erődítmények. Első bunkeremet hatéves koromban, 1953 nyarán, a Szolnok külterületén lévő barakk-lakásunk előtt elterülő gázos mezőn, az általam vezetett gyermek-csapat tagjainak közreműködésével építettem. A szomszédos ruszki laktanya² udvaráról elcsent tábori ásó segítségével mély gödröt ástunk, amelynek falait téglá- és betondarabokkal

² Sztálin 1953. március 5-én meghalt. Halálát hosszú ideig nem jelentették be. Mivel az orosz laktanya udvarán napokon át gyászindulókat gyakorolt a katonazenekar, s az oszlopokhoz kötözött katonák korábban gyakori korbácsolását is beszüntették, sejtettük, hogy valami rendkívüli esemény történthetett a Szovjetunióban.

erősítettük meg. A gödröt lécekre és faágakra borított kátránypapír darabokkal fedtük be, amelyre földet szórtunk, majd gyepetglákkal álcáztunk. Vízvezető árkot is ástunk a bunker köré, így annak belseje esőben is száraz maradt. A mintegy 1,5 x 2 m alapterületű, másfél méter belmagasságú rejtkehelyen raktároztuk fegyvereinket: fakardokat, csúzlikat, dárdákat, dugós puskákat, íjakat és nyilakat. Biológiai védelemről is gondoskodtunk. A bunkert körülvevő mezőn madzagok végére tapasztott szurok-gombócokkal madárpók méretű (kiterjesztett lábaikkal a 10-12 cm átmérőt is elérhetik), a farkaspókok (*Lycosidae*) családjába tartozó, fájdalmas harapású szongáriai cselőpókok³ (*Lycosa singoriensis*) tucatjait fogtuk. A ma már védett pókok mély, kör-keresztmetszetű lyukakban éltek. A lyukba eresztett szurok-golyót rovarnak vélték, megragadták karmokban végződő lábaikkal és beleragadtak. Ha a lyukból kihúzva sikerült kiszabadulniuk a szurokból, mellső lábaikat felemelve azonnal támadóállásba helyezkedtek, s ha óvatlanul közelítettünk hozzájuk, villámgyorsan valamelyik fedetlen testrészünkre ugrottak és méregmirigyekkel összekapcsolt rágóikat bőrünkbe mélyesztették⁴. A családi gyufáskatulyákban tárolt pókokat a bunker falának külön e célra létesített üregeiben helyeztük el. A dobozokat elmés spárga-rendszer segítségével a bunker csapóajtájához kapcsoltuk. Ha az óvatlan látogató felemelte volna a csapóajtót, a dobozok kinyíltak s a bunkert elárasztották volna a kiszabadult, harcra kész pókok. Játékfegyvereink és harci pókjaink mellett valódi gyilkoló szerszámokat, a rusziktól csent lőszerket, szuronyokat is rejtegettünk a bunkerben. Sőt, éles kézigránátot is sikerült a részeg katonák által őrzött lőszerraktárba besurrannva zsákmányolnunk. A közeli, régi lövészárkok által átszabdalt mezőkön és a Zagyva-parton barangolva számos roszdás töltényhüvelyt, fegyveralkatrészt és egy átluggatott, horpadt német rohamsisakot is találtunk – a második világháború idején komoly csatározások zajlottak a környéken. Fegyverkezésünknek a csapatunkban hadtáp- és szanitéc-feladatokat ellátó, kettősügynök hűgöm vetett véget, aki hűségesküjét megszegve jelentette

³ Lehetséges, hogy nem a szongáriai cselőpók, hanem az erősebb mérgű *pokali cselőpók* (*Geolycosa vultuosa*) példányaikat fogtuk be, amelyek csak lábaik hátsó részének színében és mintázatában különböznek közeli rokonaiktól. Mindkét pókfaj Dzsungáriában, az Altáj környéki félisvagi klímájú sztyeppéken őshonos.

⁴ Egy ízben engem is megharapott egy rám támadó pók. A karom gyorsan a duplájára dagadt, s bár a közeli rendelő orvosa beinjektiozott, a dagadás és fájdalom csak napok alatt múlt el. A pók-fóbiát (*Arachnofóbia*) úgy sikerült elkerülnöm, hogy felgyógyulásom után azonnal folytattam a pókvadászatot, elsősorban azért, mert elterjedt a hír, hogy a patikákban pénzt fizetnek a veszélyes izeltlábúakért, amelyek mérgeiből ellenszérumot állítanak elő. Amikor pókokkal megtömött cipősdobozaimmal beállítottam a szomszédos gyógyszerertárba, kiderült, hogy a hír hamis. Az összegyűjtött pókokat besoroztam bunkerünk védelmi rendszerébe.

szüleimnek, hogy az orosz laktanya mellett húzódo betonúton éles lőszeret robbantgattunk. Lőszerünket, szuronyainkat, gránátunkat elkobozták és átadták a laktanya megértő ügyeletes tisztjének. Csapatunkat sarokba térdeltetés és palacsintamegvonás után feloszlatták, bunkerünket lerombolták. A romhalmazból szerteszaladó pókok látványát soha nem fogom elfelejteni. Később, magam és ottani csapataim védelmére Kiskunfélegyházán és Győrben is építettem bunkereket.

Középiskolás és egyetemi éveim alatt számtalan, egyre tökéletesebb bunkert terveztem. Tervezett bunkereim formai evolúciója az évek során a korai gótikától az érett Bauhaus stílusáig vezetett. Elégedettségemmel vegyes megdöbbenéssel tanulmányoztam 1979 nyarán⁵ a Normandia partjaira a második világháború alatt épített, akkorra már a természetbe teljesen belesimuló, mohával borított német erődítmények maradványait. Stílusuk, arányaik szinte teljesen megegyeztek az én korábbi bunkerterveimmel. A funkcionalitás harcépítészeti logikája egyértelműen a Bauhaus-hoz vezet. A mai erődítmények (sőt a 'lopakodó' harci járművek is) még mindig ebben a legöbolyított felületekkel operáló stílusban épülnek.

A SPIONS Párizsba érkezése után, 1980 januárjában kezdtem el az Élő Idő Katedrális, a *The Building*⁶ (*The Station of Nuclear Reincarnation; Station of Departure*) tervezését. Ez a négydimenziós, az Idő terébe is átterjedő épület is egyfajta bunkernek tekinthető. Az 1990-es évek elején a Karib-tengeri Carriacou szigetére terveztem bunkerszerű, a talajba süllyesztett, teljesen önellátó, a legagyafúrtabb betörési kísérleteknek és a legpusztítóbb hurrikánoknak is ellenálló építményt, amikor ott akartam végleg letelepedni.⁷ A pénz hiányában meghiúsult letelepedési kísérlet után, közel két évtizeden át építészeti munkásságom főleg síremlékek, kripták, emlékművek⁸ tervezésére fókuszálódott. 2010-ben kezdtem el a SPIONS által alapított Atheist Church⁹ (Ateista Egyház) temploma (*Temple of Nuclear Reincarnation*), az univerzális bunker tervezését.

A SPIONS frontemberét az építészet főleg annak szellemi vonatkozásaiban érdekelte. Néha kaptam tőle külföldi folyóiratokból kivágott, gondosan megcímezett borítékokba helyezett bunkerképeket, s ő hívta fel figyelmemet a góti-

5 A SPIONS franciaországi utazásairól, köztük a normandiai tanulmányutakról a későbbi fejezetekben fogok részletesen beszámolni.

6 <http://spions.webs.com/eden.htm#673646968> – Erről a projektről a SPIONS párizsi tartózkodását ismertető fejezetekben fogok részletesen írni.

7 I. Najmányi László: *Karib könyv* – <http://www.freewebs.com/wordcitizen17/index.htm>

8 <http://laszlonajmanyidesigns.webs.com/apps/photos/album?albumid=13080288>

9 <http://spions.webs.com/church.htm> - Ezt a projektet a SPIONS saga utolsó, az 1996-ban elkezdődött periódust ismertető kötetében fogom bemutatni.

kus katedrálisokra is. Örültem, amikor a gräfenrodai Kertitörpe Múzeum pazar kiállításainak megtekintését követő sörözés közben beleegyezett, hogy mielőtt megcélozzuk Párizst, tekintsük meg a Siegfried- és Maginot-vonalakat, valamint a verduni csatateret, és töltsünk időt Strassburg és Reims katedrálisainak tanulmányozásával is. Szerencsére a Kölnben, az 'Enoch zu Guttenberg' és 'Metatron' kódnevek mögé rejtőzött enigmától¹⁰ kapott nagylelkű anyagi támogatás lehetővé tette, hogy kifizessük a szellemileg nagyon hasznos kitérőkkel jócskán megnövekedett költségeket.

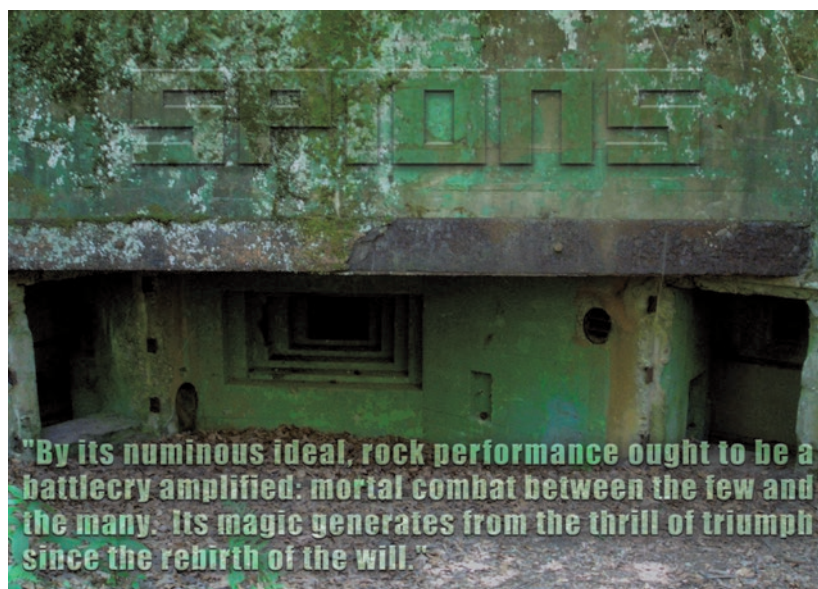
A Siegfried-vonalat a német királyok egykori koronázó városa, a belga és holland határok közelében fekvő Aachennél értük el.¹¹ A gyógyfürdőiről nevezetes ősi várost a frank törzsek királya, a Nagy Károlyként (*Charles le Magne; Karl der Große*) is ismert Charlemagne római császár (*Imperator Romanorum*) tette ismertté a 8-9. században. Ő adott parancsot a város katedrálisának megépítésére 786-ban. 936 és 1531 között, 600 éven keresztül 30 német királyt és 12

10 Róla a SPIONS saga a Balkon 2012/6. számában publikált 25., *Afterpunk és Metatron* című fejezetében írtam részletesen

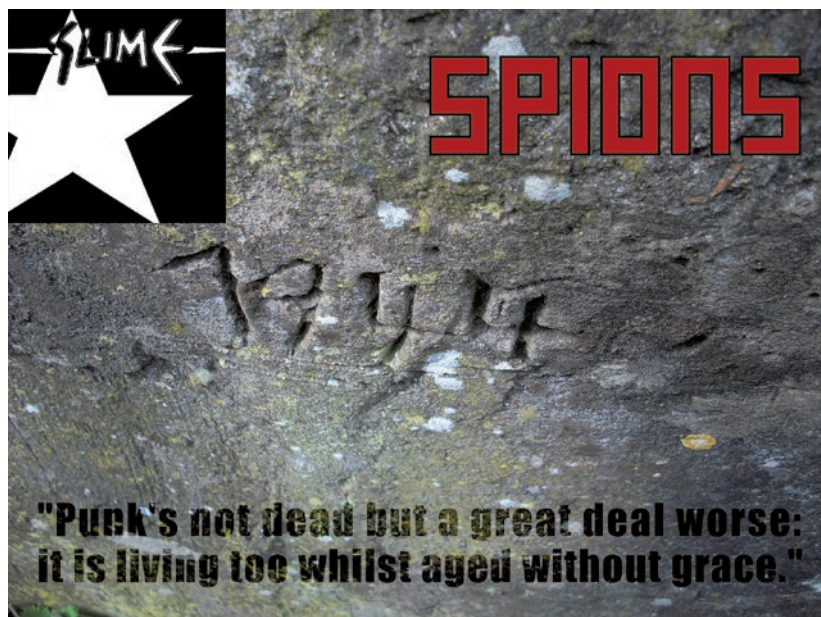
11 A Siegfried-vonal tanulmányozása során folytatott beszélgetéseink részleteivel három évtizeddel később, a frontember *Letter to-from Bardo* című tanulmánykötetében találkoztam újra. A SPIONS eposz jelen fejezetét, mint az előző néhányat is, a kötethez készült digitális kollázsaimmal illusztráltam. A kötet a SPIONS hivatalos honlapján fejezetekre bontva kerül internetes közlésre: <http://spions.webs.com/library.htm#702642375>

888: Letter to-from Bardo – I. 5 (Hürtgenwald 02)

888: Letter to-from Bardo – III. 4 (Hürtgenwald 03)

888: Letter to=from Bardo – XII. 7 (SLIME, Hürtgenwald 01)

királynőt koronáztak meg ebben az évszázadok során számos alkalommal, különböző stílusokban újjáépített templomban. A katedrális kincsei között található Zeus és Démétér termékenységi istennő leánya, Persephoné (nevét tilos volt kimondani az antik Görögországban), az árnyékok, az alvilág, és a növények görög istennőjének, az átkok hordozójának szentelt szarkofág. A katedrálisban található az alapító, Charlemagne végső nyughelye is. 1000-ben III. Ottó császár felnyitatta az akkor már csaknem 200 éve halott uralkodó sírboltját. Lomellói Ottó, a császár egyik udvarnokja így tudósított az eseményről: „Szóval bementünk Károlyhoz. Nem feküdt a halottak szokása szerint, hanem ült, mintha élne. Fején arany koronát viselt, kesztyűs kezeiben jogar, hosszúra nőtt körmei átszúrták a kesztyűket... A sírboltban erős szag csapott meg bennünket... Károly császárnak egyetlen végtagja sem esett az enyészet áldozatául, csupán orrának hegye tört le. Ottó császár arannyal pótolta a hiányt, kivett egy fogat Károly szájából és befalaztatta a sírkamra bejáratát.”¹² 1165-ben Barbarossa Frigyes császár újra kinyitatta Charlemagne sírboltját, s a maradványokat abba a márvány szarkofágba helyeztette, amelybe egykor Augustus római császárt temették. 50 évvel később, 1215-ben II. Frigyes császár lett kíváncsi Nagy Károly tetemére, amelyet aranyból és ezüsből készített koporsóba költöztetett.

Aachenben született Ludwig Mies van der Rohe modernista építész, a Bauhaus egyik alapítója. Ebben a városban hozta létre Paul Julius Reuter a róla elnevezett, kezdetben postagalambokat alkalmazó hírugynökséget 1850-ben. És itt született Anne Frank anyja, Edith Frank is.

Az 1944. október 2–21. között zajló aacheni csata a második világháború végső szakaszának egyik legfontosabb ütközete volt. Noha a Siegfried-vonal részévé tett, bunkerekkel, tankcsapdákkal, lövészárkokkal, szögesdrót kerítésekkel és aknazárakkal körülvett várost kezdetben csak a Gerhard von Schwerin tábornok vezette 116. páncélos hadtest 600 katonája és 12 tankja védte, s a németek még tüzéséggel sem rendelkeztek, a sokszoros túlerővel támadó, óriási technikai fölényrel rendelkező brit, amerikai és lengyel csapatok csak óriási embervesztéssel, közel három hétig tartó, utcáról utcára, házról házra folytatott küzdelemmel tudták elfoglalni az előzőleg rommá bombázott Aachent. Ez volt az első német város, amelyet a szövetségesek megostromoltak, remélve, hogy onnan könnyen el tudnak jutni a Ruhr-vidékre, a német ipar központjába, de addig még véres összeütközések sora várt rájuk. Látogatásunk idején már csak néhány,

¹² *Chronicle Novalesia*, 1026 – *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*, VII. könyv, III. fejezet, 32. bekezdés (NL nyersfordítása). Charlemagne foga később IX. Lajos francia király rokona, Duc de Berry gyűjteményébe, Krisztus töviskoronájának egyik tövise, Éliás próféta köpenyének darabja, Jézus az Utolsó Vacsora során használt ivóedénye, Szűz Mária tejének néhány cseppje és hajszálai társaságába került.

a város határában emlékműként meghagyott bunker és „sárkányfogaknak” nevezett betongúlákból álló tankcsapda-mező emlékeztetett az aacheni csatára. A porrá bombázott óvárost olyan sikerrel építették újra, hogy aki nem ismerte a közelmúlt véres történelmét, azt hihette, az ódon házak sok évszázada sértetlenül sorakoznak a macskaköves, keskeny utcák két szélén.

Számunkra sokat jelentett, hogy 1959. október 19-én Aachenben nyílt meg a világ első diszkója, a Scotch-Club, amelynek rezidens lemezlovasa, a DJ Heinrich kódnéven dolgozó Klaus Quirini volt az első klub-DJ a világon. Első fellépését Lale Andersen *Ein Schiff wird kommen* című slágerével nyitotta. Ő alapította a világ első lemezlovas-szakszervezetét is, amely elérte, hogy a regisztrált DJ-k ingyenes egészségügyi ellátásban, táppénzben és nyugdíjban részesüljenek. A Scotch-Clubban számos híresség, köztük Udo Jürgens, Peter Maffay, The Rattles és Giorgio Moroder kezdte karrierjét. Mire az első, hasonló jellegű klub megnyílt az USA-ban, már 17 diszkó működött Aachenben.

A három hamburgi punkkal – Elf, Eddi és Ball – Aachen határában találkoztunk. Az út szélén bandukoltak déli irányban. Intésükre megálltunk és felvettük őket. Elmondták, hogy a Screamer nevű együttes tagjai, a Siegfried-vonal bunkerit látogatják a környéken. Amikor megtudták, hogy a Varsói Paktum első punkjai vagyunk, meghívtak, hogy töltsük az éjszakát főhadiszállásukon, a hürtgeni erdő (*Hürtgenwald*) egyik általuk felfedezett és lakhatóvá tett bunkerében, ahol hetek óta csöveznek. A belga határ mentén fekvő erdő a Rur folyó és Aachen között terül el. Kevés út és ösvény vezet át rajta. Az erdőben zajló csata csaknem négy hónapig, 1944. szeptember 19-től 1945. február 10-ig tartott. A németek két okból védték keményen a környéket. Egyrészt itt gyülekeztek az Ardennes-i offenzívára készülődő egységeik. Másrészt az erdőn keresztül lehetett megközelíteni a Rur tavat (*Rurstausee*) elzáró Schwammenauel gátat, amelynek felrobbantásával el tudták volna árasztani az alacsonyabban fekvő vidéket, megakadályozva a Rur folyón történő átkelést, s ezzel a Ruhr-vidék könnyű elérését. Az erdőt védő, *Generalfeldmarshall* Walter Model vezette véderő kb. 5000 katonája ugyan jelentős számbeli kisebbségben volt a 120 ezer katonával támadó amerikai túlerővel szemben, de a meredek dombok, hegyek, szakadékok szinte lehetetlenné tették a harci járművek mozgását, s ebben a sűrű erdőben építették ki a németek a Siegfried-vonal legerősebb erődítményrendszerét is. A bunkerek környékét aknazárak és a hó alá rejtett egyéb, halálos

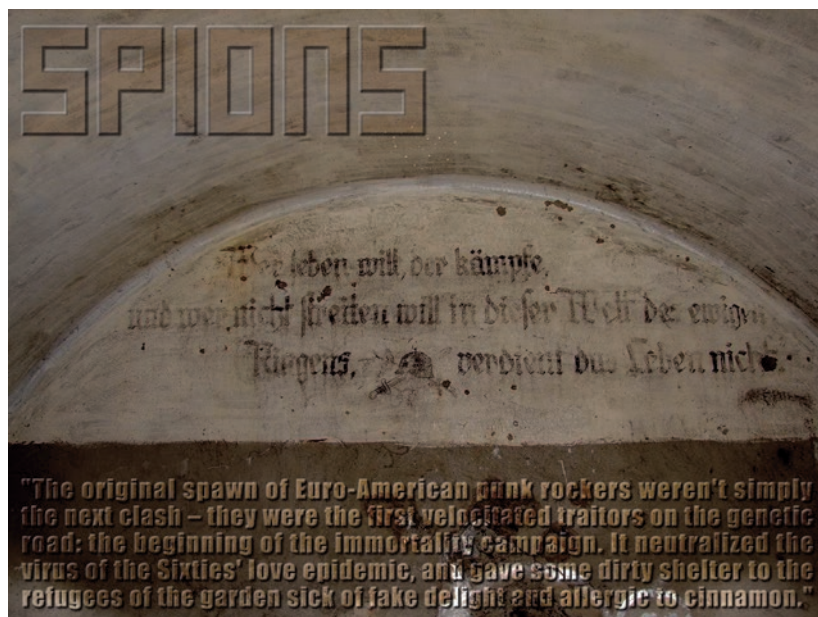
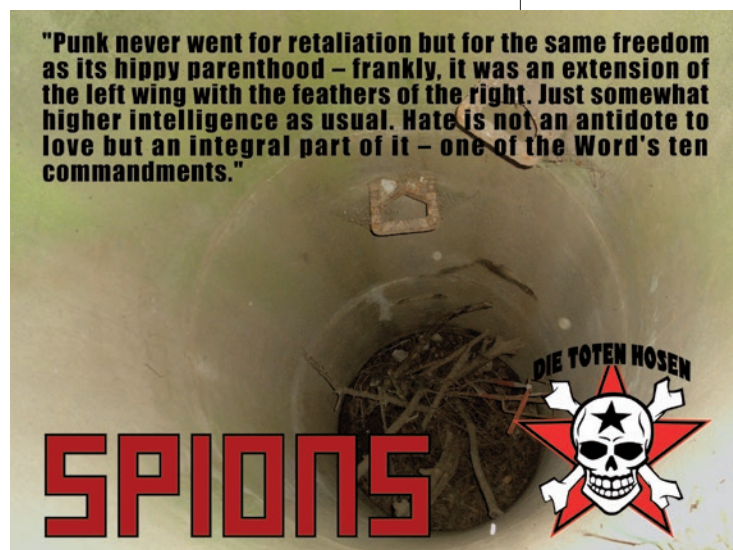
csapdák védték. A jól álcázott, alagutakkal és lövészárkokkal összekötött erdődtményeket nehezen lehetett felfedezni. Egyenként kellett felrobbantani őket, vagy lángszórókkal semlegesíteni védőiket. A ködös időjárás és a fák takarója megnehezítette a repülőgépekről történő felderítést és bombázást. Az amerikaiak csak az erdő fáinak, bokrainak módszeres kiirtásával tudtak előrehaladni. A csata végére alig maradt álló fa a mintegy 50 km² területű erdőben. Az itteni harcokban részt vett Ernest Hemingway amerikai író is, aki tudósításaiban véresebbnek minősítette ezt az ütközetet, mint a normandiai partraszállást.

A B399-es úton érkező Hürtgen kisvárosban hagytuk az autót, onnan gyalog vágtunk neki az erdőnek. Hamarosan letértünk a földútról, s keskeny ösvényen kapaszkodtunk tovább a hegyoldalon, a hamburgi punkok főhadiszállása felé. Az utolsó néhány száz métert az ösvényt otthagya a félig betemetett lövészárkokban tettük meg. A mohával benőtt bunker rozsdás bádoglemezzel takart bejáratát csak közelebb érve fedeztük fel. Odabentről zene szólt, a The Damned¹³ nevű brit punk együttes *New Rose* című száma: „I can't stop to mess around / Like a brand new rose in town / See the sun, see the sun it shines / Don't get too close or it'll burn your eyes...”¹⁴ A bunkerbe lépve először a rozsdás olajoshordóból épített kályhát pillantottam meg. A tetejére helyezett vaslapon lángvörösrre festett hajú, katonai bakancsot viselő lány – Zero – ütött-kopott bádogfazékban főzött valamit.

13 Velük néhány hónappal később, a párizsi République tér közelében, a 18 Rue du Faubourg du Temple 18. alatt működő Le Gibus klubban sikerült személyesen megismerkednem. Koncertjükéről, ami nagyjából annyiból állt, hogy a színpad két széléről köpködtek egymás szájába, a SPIONS saga egyik későbbi, a párizsi tartózkodásunkról szóló fejezetében fogok részletesen írni. A Captain Sensible kódnevű basszusgitárosukkal Kanadába költözésem után évekig leveleztem.

14 „Nem tudom abbahagyni a kavarást / Mint egy vadonatúj rózsza a városban / Nézd a napot, nézd a napot amit ragyog / Ne menj túl közel, vagy megégeti a szemeidet...” A *New Rose* című kislemezről, 1976, Stiff Records (NL nyersfordítása)

888: Letter to=from Bardo – XII. 7 (Hürtgenwald 07)

888: Letter to=from Bardo – XII. 6 (Hürtgenwald 01)

Később megtudtam, hogy az erdőben gyűjtött gombákból és gyökerekből készült a vacsora. A vashordóból kivezető bádogcső a bunker egykori kilövőnyílásán keresztül vezette a szabadba a füstöt. Egy másik, zöldhajú lány – Blitz – a betonfal alján rongyokból és szénából rögtönzött vacokra terített hálósákon hevert, mellette autó-akkumulátorra kapcsolt, hordozható lemezjátó bömbölt, körülötte a betonpadlóra szórt lemezek. A fiúk kipakolták zsákjaikból az Aachenben lopott söröket és vodkát. A készülő vacsora furcsa illatához hamarosan vastag spiffek aromája keveredett. A vacsóról nem kértünk, kenyerünket megosztottuk vendéglátóinkkal. A SPIONS frontembere kimeríthetetlen készleteiből mindegyiküket megajándékozta egy vörös csillagos kitüntetéssel, amelyet azonnal feltűztek fekete dzsekijükre, a többi kitűző közé. A lányok a nyakukat díszítő, szegecsekkel kivert kutyanyakörvekre akasztották őket. Besötétedett. A punkok olajos rongyokból tekert fáklyákat gyűjtöttek, amelyek fényében a rég halott katonák által a betonfalakba karcolt feliratokat tanulmányoztuk. Ball dobolni kezdett egy bádogdobozon, Elf, Eddi és a lányok énekelni kezdtek. „Deutschland muß sterben, damit wir leben können!...”¹⁵ Később, a SPIONS frontembere jóvoltából megtudtam, hogy

15 „Németországnak meg kell halnia, hogy mi élhessünk...” – szövegrészlet a Slime együttes *Deutschland Muss Sterben* című dalából (NL nyersfordítása) l. <http://www.youtube.com/watch?v=ID41stARKow>

888: Letter to=from Bardo – VIII. 11 (Hürtgenwald 08)

a dalszöveg a hamburgi háborús emlékmű (*Kriegerdenkmal*) feliratának, Heinrich Lersch *Katonadal (Soldatenlied)* című verse részleteinek paródiája. Az eredeti szöveg így szól: „*Deutschland muß leben, auch wenn wir sterben müssen*”.¹⁶

Másfél évvel később, Párizsban értesültünk, hogy vendéglátóink, Michael „Elf” Mayer, Eddi Räther és Peter „Ball” Wodok, Dirk „Dicken” Jora énekessel kiegészülve megalapították a Slime nevű punk együttest. *Slime 1* című bemutatkozó albumuk volt az első lemez, amit politikai okokból betiltottak Németországban. A lemez néhány dala, köztük a *Deutschland*, a *Bullenschweine (Zsarudísznők)* és a *Polizei SA/SS* még most, 34 évvel később is tiltólistán van. Ők írták meg a német punkmozgalom himnuszát is, *Hey Punk* címmel. 1994-ben feloszlottak, majd 2010-ben néhány, az alakulásuk 30. évfordulóját megünneplő koncert idejére újraegyesültek. A két lány közül a barátságosabb Zéróval váltottam pár képeslapot a következő években,¹⁷ aztán nem jött tőle üzenet többé.

Másnap reggel elbúcsúztunk a bunker lakóitól. Az erdőn keresztül visszaballagtunk a Hürtgenben hagyott Zsigulihoz. A kocsihoz érve furcsa esemény történt. Volt Budapesten egy titokzatos, sovány, karvalyarcú pasas, aki a SPIONS megalakulását követően a legváratlanabb pillanatokban bukkant fel körülöttünk, megígért valamit (ígéreteit sohasem teljesítette – Magyarországon ez mindmáig bevett gyakorlat), majd eltűnt. A „Vadász” kódnevet adtuk neki. Egy idő után észrevettük, hogy elég, ha kiejtjük kódnevét egymás közötti beszélgetéseink során, rövidesen megjelenik. Emigrációkra készülődve gyakran viccelődtünk azon, hogy végre megszabadulhatunk ettől a kellemetlen kísértettől, Nyugatra érve nem látjuk majd többé. Nem így történt. Amikor Hürtgen főterén beszálni készültünk a Zsiguliba, hogy elinduljunk túránk következő állomása felé, a SPIONS frontem-bere felnevetett, és ezt mondta: „De jó, hogy nincs itt a »Vadász«”! Felnézve megdermedtem a meglepődéstől: egy közeli élelmiszerbolt ajtajában ott állt a pasas, és vidáman integetett. A frontember is észrevette. Beugrottunk a kocsihoz, padlógázt adtam és elporzottunk a francia határ, és azon túl következő célállomásunk, a Maginot-vonal felé.

Folytatása következik

¹⁶ „Németországnak élnie kell, akkor is, ha meg kell halnunk” (NL nyersfordítása)

¹⁷ Körülbelül fél évvel találkozásunk után megírta, hogy barátnője, Blitz heroin-túladagolás következtében meghalt. Barátai punk szertartással, a hürtgeni erdőben temették el, kedvenc lemezeivel együtt.

Cserba Júlia

A valódi elfogadhatatlan, egyébként nem is létezik

Philippe Cognée, Darren Almond, Marc Bauer, Eberhard Havekost, Jim Jarmusch – *Le réel est admissible, d'ailleurs il n'existe pas*

➔ **HAB Galerie / Le Hangar à Bananes, Nantes**

➔ **2011. december 3 – 2012. február 5.**

„...Az igazat mondd, ne csak a valódit” – kéri versében Thomas Manntól József Attila. Ez az idézet jutott eszembe, amikor meghívót kaptam egy nantes-i kiállításra, amelynek címe: *A valódi elfogadhatatlan, egyébként nem is létezik* (Le réel est inadmissible, d'ailleurs il n'existe pas).

A helyszín az egykor banánraktárként működő, az 1940-es években épült hatalmas csarnok a Loire-folyó által közrefogott szigeten, az Ile de Nantes-on. A 8000 m² alapterületű Hangar à Bananes (Daniel Buren és az építész Patrick Bouchain bejárat előtt sorakozó *Karikái*val), egy a fiatalok által szívesen látogatott épület, melyben egy ideje van már éjszakai szórakozóhely, étterem és koncertterem, mostantól pedig itt működik a kortárs művészetnek helyet adó *HAB Galerie* is,

DANIEL BUREN *Karikái* az épület előtt © fotó: Cserba Júlia

